

Література:

1. Біла І.М. Психологія творчої діяльності. К. : Фенікс, 2014. 128 с.
2. Тітов І.Г. Творча уява молодшого школяра: її критерії та функції у навчальній діяльності. *Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості: Збірник наукових праць*. Т.12. Вип.5. Ч.П. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2008. С. 236–242.
3. Хомуленко Т.Б. Губристична мотивація в структурі спрямованості особистості: віковий аспект. Х. : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2012. 222 с.

КОМУНІКАТИВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ХВОРИХ НА ПСОРИАЗ ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ СТРЕСОСТІЙКОСТІ

Костенкова Я.К.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
slawakostenkova@icloud.com*

Актуальність проблеми. Псоріаз виступає розповсюдженим в умовах сьогодення захворюванням, яке можемо віднести до класу психосоматичних. Ефективне лікування і профілактика психосоматичних захворювань є важливою проблемою у зв'язку з високою частотою хронічного перебігу, зростанням захворюваності й поширеності цих патологій. Частота психосоматичних розладів серед населення становить 15–50 %, а в загальномедичній практиці частка таких хворих досягає, за даними різних авторів, від 30 до 57 %. Соматичний за основними проявами, псоріаз на всіх етапах свого розвитку тісно пов'язаний зі змінами психічного стану пацієнтів, особливо в емоційній сфері.

У даному контексті особливого значення набуває вивчення психологічних характеристик осіб, які хворі на псоріаз, оскільки саме виникнення цих видів порушень та їх вираження в соматичній сфері обумовлюються складним комплексом психологічних і соматичних характеристик особистості. Особливо чітко та структуровано такі особливості особистості людини проявляються у системі комунікації пацієнта з оточуючими людьми [2].

Психосоматична проблематика широко представлена в класичних та актуальних медичних та психологічних дослідженнях. Зокрема, даній проблемі присвячені класичні роботи А. Адлера, Ф. Александера, Л.І. Дідковської [1], І.Г. Малкіної-Пих, В.Я. Семке, та інших. Актуальні дослідження даної проблематики, представлені в роботах таких вчених як В.О. Ананьєв, О.Я. Бабак, Л.І. Дідковська, Г. Сімоненко, Н.Г. Старинець, Т.Б. Хомуленко, розкривають вплив різних чинників (конституційних, соматичних, психологічних, тощо) на формування психосоматичних порушень. Разом із тим, проблема вивчення власне комунікативних характеристик людей, які хворі на псоріаз, остаточно не вирішена та потребує вивчення з огляду на постійно зростаючу необхідність пошуку чинників виникнення таких порушень та їх терапії, не достатню представленість впливу актуальних кризових умов суспільства на формування психосоматичних порушень.

Мета роботи – проаналізувати особливості комунікативних характеристик хворих на псоріаз із різним рівнем стресостійкості.

Методика та організація дослідження. Емпіричне дослідження проведене з використанням таких методик: Методика визначення стресостійкості та соціальної адаптації (Т. Холмс, Р. Раге); опитувальник афіліації (за описом Р.С. Немова), методика діагностики міжособистісних відносин (Л.М. Собчик) та опитувальник міжособистісних відносин (О.О. Рукавішніков). У дослідженні взяли участь 60 респондентів дорослого віку (32 жінки та 28 чоловіків), що перебувають на лікуванні у комунальному підприємстві «Полтавський обласний клінічний госпіталь для ветеранів війни Полтавської області».

Результати дослідження. Провівши емпіричне дослідження можемо стверджувати, що хворим на псоріаз переважно властивий знижений рівень стресостійкості (48%). У ситуаціях стресу вони відчувають брак ресурсів для її подолання, переживання та вирішення. Меншість досліджуваних (28%) характеризується нормальним показником стійкості до стресу. Негативні ситуації, що відбуваються у їхньому житті не чинять на них настільки виражений негативний вплив.

Для більшості хворих на псоріаз властива виражена орієнтованість на спілкування (53%), зацікавленість у встановленні міжособистісних контактів. При цьому, більшості досліджуваних властива орієнтованість на спілкування з вузьким колом людей (63%). Більшість досліджуваних (52%) не схильна приймати відповідальність за вчинки у стосунках з оточуючими, що відображає їх певну психологічну незрілість чи острахи приймати відповідальність через наявність негативного життєвого досвіду. При цьому, більшість хворих на псоріаз залежні від оточуючих (53%), надають важливого значення ставленню до них з боку партнерів по взаємодії. Залежність досліджуваних вибірки від оточуючих пояснюється важливістю соціального оточення у подоланні почуття невизначеності та депресивності, що часто супроводжують життя хворих на псоріаз.

Встановлено, що стресостійкість пов'язана із комунікативними стратегіями хворих на псоріаз. Так, більш досліджувані з високим показником стресостійкості характеризуються переважанням мотиву афіліації, спрямовані на взаємодію з оточуючими людьми. Натомість, досліджувані хворі на псоріаз із низьким рівнем стійкості до стресу характеризуються переважанням мотиву перебувати на самоті ($\chi^2=6,785$, $p\leq 0,05$). Вони не мають достатньої кількості саморегуляційних ресурсів для подолання стресогенних ситуацій і тому шукають соціальної підтримки в межах соціального оточення, намагаються спілкуватися з оточуючими людьми будь-яким способом.

Для хворих на псоріаз з високим рівнем стресостійкості більш властива тенденція до прийняття відповідальності за вчинки у стосунках ($\chi^2=10,264$, $p\leq 0,01$), порівняно з досліджуваними другої групи. Натомість, досліджувані з низьким показником стійкості до стресу не спроможні приймати на себе відповідальність у стосунках, характеризуються екстернальною орієнтацією, перекладають відповідальність на інших людей. Більшості хворих на псоріаз з низьким рівнем стресостійкості властива виражена залежність від

оточуючих ($\chi^2=11,254$, $p\leq 0,01$). Вони схильні залежати від партнерів по спілкуванню, порівняно з людьми, які мають високу стійкість до стресу і схильні до проявів незалежності у стосунках.

Висновки. Отже, комунікативні труднощі хворих на псоріаз залежать від їх рівня стресостійкості. Так, досліджувані, які мають високий рівень стійкості до стресу, відчувають більший емоційний комфорт у соціальних стосунках та мають виражені орієнтації на спілкування і відкритість у встановленні емоційних контактів. Натомість, хворі на псоріаз, які мають знижений рівень стійкості до стресу, відчувають виражений емоційний дискомфорт у стосунках, проявляють недовіру та уникають спілкування.

Література:

1. Дідковська Л. І. Психосоматика: основи психодіагностики та психотерапії : навч. посіб.. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 264 с.
2. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Дорога змін: ефективне спілкування у кризових умовах життя. Миколаїв, Видавництво «Ліон», 2016. 182 с.

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКАМИ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Котляр В.О.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка
kotlyar341@gmail.com*

Актуальність проблеми. Сучасна ситуація в державі характеризується стрімким зростанням кількості дітей із відхиленнями у розвитку. Сьогодні у дітей виникають складні порушення органічного походження, одночасно збільшується категорія дітей із порушеннями психогенного походження, які проявляються в затримках психічного та/або мовленнєвого розвитку, розладах аутичного спектру, агресивності, порушенні поведінки й діяльності, тривожно-фобічних розладах, порушеннях процесів соціалізації. Відповідно, усі ці діти потребують допомоги у широкого кола фахівців: лікарів, дефектологів, логопедів, психологів.

Актуальні наукові дослідження (О.М. Гріньова [1], В.А. Калягін, О.Л. Леханова, І.В. Мартиненко, А.Г. Марченко, Л. Ніколенко [2], Н.Г. Пахомова, А.Г. Самохвалова, С.Цимбал-Слатвінська) психологічних характеристик дітей з затримкою психічного розвитку засвідчують розповсюдження даної проблеми на всю сферу психічного дитини, систему її емоційно-вольової регуляції поведінки. Разом із тим, актуальним та не вирішеним залишається напрямок вивчення спектру проблем емоційно-вольової сфери дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку, що і зумовило актуальність даного наукового пошуку.

Мета роботи – проаналізувати особливості емоційно-вольової сфери дітей із затримками психічного розвитку.

Методика та організація дослідження. Для дослідження емоційно-вольової сфери дітей із затримкою психічного розвитку використані методики: